

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ СХІДНОЇ І СЛОВ'ЯНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ
Кафедра корейської і японської філології

Курсова робота
з японської філології

на тему:

ОСОБЛИВОСТІ ФРАЗЕОЛОГІЇ ЯПОНСЬКОЇ МОВИ

Студентки групи Пяп 02-19
факультету східної і слов'янської філології
денної форми навчання

Освітньої програми:

Японська мова і література та переклад,
західноєвропейська мова

Спеціальності 035 Філологія

Спеціалізації 035.069 Східні мови та
літератури (переклад включно),

перша - японська

Баглай Олександр Андрійович

Науковий керівник:

**кандидат педагогічних наук,
доцент**

Свердлова Тетяна Геннадіївна

Національна шкала _____

Кількість балів _____

Оцінка ЄКТС _____

Київ – 2023

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ПОНЯТТЯ ФРАЗЕОЛОГІЇ: В ЗАГАЛЬНОМУ І ЯПОНСЬКОМУ РОЗУМІННЯХ.....	6
1.1. Фразеологія у загальному мовознавстві.....	6
1.2. Фразеологія в японській мові.....	10
РОЗДІЛ 2. КЛАСИФІКАЦІЯ ЯПОНСЬКИХ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ.....	14
2.1. Види фразеологічних одиниць у японській мові.....	14
2.2. Класифікація за В. В. Виноградовим.....	18
2.3. Класифікація фразеологічних одиниць на позначення почуттів.....	22
РОЗДІЛ 3. ПРАКТИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ.....	25
ВИСНОВКИ.....	29
要約.....	32
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	34

ВСТУП

Кожна мова має свою історію, походження і значення. Вона формується на основі культурних, географічних, релігійних цінностей, що змінюються протягом тисячоліть. Мова є вираженням світогляду і набутих знань, засобом комунікації і взаємодії між людьми.

Хоч вона і постійно змінюється, залишаються певні структура та чинники, які вказують на її унікальність. Серед них можна виділити фразеологію. Це не тільки стійкі фрази, що можуть чітко передати зміст чи думки інших людей, а і мовна спадщина, яка передається від пращурів та досі використовується нащадками. Фразеологізми поєднують минуле з теперішнім, пращурів та нащадків, старий світогляд і новий.

Фразеологія присутня у кожній мові, тому нерідко стає цікавим джерелом досліджень. Вона відображає історію та походження мови, розвиток культури і характер народу. Навіть сталі вирази можуть знаходити нове застосування і удосконалюватися, набуваючи нових значень у різних контекстах. Бо зі зміною людей - змінюється і мова, а зі зміною мови - фразеологія. Щось забувається, щось використовується, а щось набуває нових значень.

На сьогоднішній день, існує безліч різних фразеологізмів і фразеологічних одиниць в японській мові. Походження деяких з них і досі викликають запитання у дослідників. Навіть зараз важко чітко структурувати фразеологічні одиниці, бо наразі в сучасній японській мові все ще відсутній термін “фразеологія”. Саме тому у цій курсовій роботі ми хочемо розглянути якою ж насправді є “фразеологія” японської мови.

Основною темою є розгляд фразеології, як мовленнєвого прийому, містить у собі різні шляхи використання й удосконалення японської мови.

Актуальність роботи полягає у тому, що фразеологізми займають важливе місце у суспільному житті, як у розмовному та і в художньому стилях. При цьому їх досі не виділяють як окремий самостійний розділ мовознавства в японській мові. Також немає однієї чіткої класифікації, бо все ще досліджується фразеологічний склад японської мови.

Об'єктом дослідження є фразеологізми та фразеологічні одиниці японської мови.

Предметом дослідження є структура, класифікації та функції японських фразеологізмів та фразеологічних одиниць.

Мета роботи полягає у тому, що показати основні особливості й важливість використання фразеологізмів та фразеологічних одиниць у суспільному житті.

Завдання, які виконувалися задля того, щоб досягти мети:

1. Дослідити історію походження фразеологізмів та фразеологічних одиниць в японській мові.
2. Визначити загальне поняття фразеології.
3. Визначити поняття фразеології в японській мові.
4. Розглянути фразеологізми та фразеологічні одиниці японської мови.
5. Проаналізувати особливості використання фразеологізмів у сучасному житті.
6. Визначити роль фразеологізмів у мові за допомогою прикладів.

Методи: структурний, стилістичний аналіз.

Новизна роботи полягає у тому, що фразеологізми набувають нових значень, що має великий вплив на сучасну мову. Тому їх можна детальніше дослідити як на прикладі наукових робіт, так і на сучасному житті народу.

Практичне значення полягає у тому, що роботу можна використовувати у процесі досліджень.

Структура роботи складається зі вступу, трьох розділів, висновків, резюме японською мовою та списку використаної літератури.

РОЗДІЛ 1. ПОНЯТТЯ ФРАЗЕОЛОГІЇ: В ЗАГАЛЬНОМУ І ЯПОНСЬКОМУ РОЗУМІННЯХ

1.1. Фразеологія у загальному мовознавстві

У багатьох мовах твердження щодо термінів “фразеологія”, “фразеологізм” можуть відрізнятися. Так відбувається, бо існують різні твердження щодо того, які саме одиниці слід враховувати в поняття “фразеології”, а які ж існують як специфічний вид синонімії. Це базується на використанні, запозиченні та значенні цих висловів.

Тим не менш, у загальному мовознавстві, попри різні твердження, існує загальне розуміння цих термінів. Таким чином, “фразеологія” - це розділ мовознавства, що досліджує сталі звороти мовлення у їхньому сучасному стані та історичному розвитку; під фразеологією розуміють також сукупність фразеологічних одиниць і висловів мови (тобто, фразеологічний склад мови)” [4, с. 190].

Саме фразеологічні одиниці (фразеологізми) і є сталими висловлюваннями з чіткою ідеєю та метою. Темербаєва (2019) зазначає, що вони завжди звернені до суб'єкта і виникають вони не для того, щоб описувати світ, а для того, аби його інтерпретувати та оцінювати, виразити до нього суб'єктивне ставлення [15, с. 350]. На нашу думку, ці слова пояснюють виникнення таких фразеологізмів, як прислів'їв та приказок. Пирогов (2010) вказує: “Народні прислів'я та приказки в усі віки і в усіх народів були й залишаються не тільки прикрасою мови, крилатими словами і

влучними афоризмами, а й достовірним свідченням особливостей організації національного менталітету” [2, с. 48].

Таким чином, ми можемо зрозуміти, що основним джерелом фразеологічних одиниць (особливо прислів'їв та приказок) є інтерпретація пращурів.

Запухляк (2021) пропонує розглянути швейцарського лінгвіста Шарля Баллі, який є основоположником фразеологічних досліджень. Він у своїй монографії “Французька стилістика” вперше описав різні види словосполучень, хоча у нього і не було чіткої мети класифікувати усі крилаті вислови у мові. Таким чином він увів дві категорії:

1. До першої категорії описуваних явищ Шарль Баллі відніс словосполучення, які розпадаються відразу після створення і складові частини яких можуть вільно вступати в інші комбінації;
2. До другої категорії він відніс слова, які, через постійне вживання для передачі однієї і тієї ж думки, повністю втрачають свою незалежність, виявляються нерозривно пов'язаними між собою і мають значення тільки в певному сполученні. Далі автор визначає такі поєднання слів як фразеологічні єдності, особливостями яких є те, що їхнє значення прирівнюється до значення одного слова [3, с. 30-31].

Ми можемо побачити, що перша класифікація була створена у загальному розумінні фразеологічних одиниць того часу і вже потім удосконалювалась іншими мовознавцями. Також, варто зазначити, що “фразеологія” не вважалась окремим розділом, а входила до складу словосполучень.

Ми можемо провести паралелі між термінами. У фразеологізмі зазвичай не відокремлюються слова, що входять до його складу. Тобто, ми не можемо поділити цей вислів, оскільки він відображає значення лише у повному вигляді. В той час як у словосполученні є певний розподіл на складові слова, в яких існує головне слово і залежне, що може пояснюватися питанням, яке ставиться між ними.

В українській мові фразеологія виноситься як окремий розділ мовознавства. До того ж, визначається різниця фразеологічних одиниць за їх походженням, вживанням, структурою і смисловим навантаженням.

Ми вважаємо, що важливо розглянути сучасні класифікації фразеологічних одиниць на прикладі української мови. Так у 1968 році Д. Х. Баранник запропонував об'єднати фразеологізми у п'ять груп [1, с. 35].

Група 1 – це фразеологічні метафори народного характеру. Вони мають синтаксично не замкнену структуру і використовуються як емоційно-нейтральні сполучення. Сюди належать ідіоми, приказки, які вказують на метафоричні вчинки, явища, ситуації.

Група 2 – це фразеологічні метафори літературного характеру. Вони також мають синтаксично не замкнену структуру і “вживаються з обов'язковою проекцією на певний художньо-літературний, фольклорний, історичний, міфологічний чи інший сюжет”. Також сюди належать назви понять, що пов'язані з міфологією, історією тощо.

Група 3 – це фразеологічні образні узагальнення народного характеру належать. Вони мають синтаксично закінчену структуру і використовуються для вираження судження мовця, а також є самостійними фразеологічними одиницями. Сюди належать народні прислів'я.

Група 4 – це фразеологічні образні узагальнення літературного характеру. Вони також мають синтаксично закінчену структуру, але їх можна вживати без асоціації з їхніми першоджерелами, однак ця асоціація обумовлює ефект фразеологізму на мовця. Зазвичай є цитатами, що походять з літературних творів. До того ж, вони можуть вживатися у мові оригіналу, без перекладу.

Група 5 – це специфічно-жанрова фразеологія. Вони є вживаними для спеціальної сфери (науковий, коментарової, розповідної), мають різні жанри мовлення і використовуються у відповідних мовних стилях.

Таким чином, Д. Х. Баранник розподілив фразеологічні одиниці за сферою їх вживання, а також специфікою їх будови. Ми вважаємо, що у цій класифікації важливим є контекст та жанрова багатозначність, яка вказує на своєрідність вираження значень фразеологізмів в залежності від їх структури і історичного підґрунтя.

Більш звичну класифікацію запропонувала Г. П. Їжакевич, яка вирішила поділити фразеологічні одиниці на дві групи [3, с. 57].

Група 1 – це образно-експресивні одиниці, до яких належать ідіоми, прислів'я, приказки, фігуральні висловлювання та крилаті слова.

Група 2 – це сталі номінативні словосполучення, термінологічні вирази такі, як: суспільно-політичні, професійно-виробничі, військові, науково-технічні і офіційно-ділові формули висловлювання.

Ми можемо сказати, що це стилістична класифікація, яка в залежності від сфери вживання поділяється на розмовний і професійний стилі. Вона є більш звичною для вивчення фразеологічних одиниць на початкових етапах.

Таким чином, варто зазначити, що сучасна фразеологія має свої певні відмінності від інших мовленнєвих термінів. Також, вона здатна не тільки охоплювати фразеологічні одиниці, а і структурувати й розрізняти їх за специфікою історичного, літературного, географічного аспектів.

1.2. Фразеологія в японській мові

Цікаво розглядати фразеологічні одиниці японської мови. Ми вважаємо, що це насамперед важливо звернути увагу на історичні та культурні аспекти Японії.

Так Селіванова Є. А. вважає, що у фразеології з покоління у покоління фіксується і передається своєрідний “генотип” народу, його морально-етичні, естетичні настанови, ціннісні орієнтації та пріоритети, стереотипи, культурні архетипи, міфи, ритуали тощо [13, с. 54].

В. Л. Пирогов, зазначає, що джерелами натхнення японців та передумовами появи японських фразеологічних одиниць, особливо прислів'їв – “котовадза”, були релігія, історія, народна поезія, краса природи та побут [9].

Історія мала доволі сильний вплив на формування мови і фразеології. Початком стали писемність та релігійні вчення. Саніна Г. В. говорить, що велика кількість вчених вважають, що головними чинниками формування японської культури стали синтоїзм, який є первинною японською релігією, а також буддизм й конфуціанство, які виявились проявами впливу зовнішньої материкової культури. І саме через це вчена виділяє поняття душі в японській

лінгвокультурі, що характеризує особистісні риси людини і її внутрішній психологічний стан, реалізується великою кількістю лексем [12, с. 79].

В той же час, на думку Пирогов В. Л. одним з основних чинників японської культурної своєрідності є ієрогліфічний характер писемності, через що образи дійсності стереотипізовані у свідомості японців через асоціативний зв'язок з відповідними ієрогліфічними знаками [8].

Тому важливо зазначити, що при зміні мови та релігійних цінностей, змінювалась і писемність. Результатом цього стало те, що у народу з'явилась можливість використовувати як ієрогліфи, так і алфавіт. Разом з цією писемністю створювалися нові фразеологічні одиниці, які могли набувати нових цікавих значень і своєрідного використання.

У японській мові, за словами Селіванової О. О., класифікація фразеологізмів досі залишається дискусійною проблемою сучасної фразеології [14, с. 644]. Саме тому Пирогов В. Л. вважав за потрібним чітко розмежувати історичних етапів становлення фразеології японської мови, аналізувати чинники, які найбільше вплинули на її формування та розвиток, а також визначати важливість її основних компонентів. [10, с. 358].

На нашу думку, це важливо розглядати не тільки самі сталі вирази, а і японські слова у цілому. Варто наголосити, що вся японська лексика поділяється на ваго (японські слова), канго (слова, що були запозичені з китайської мови) та гайрайго (слова, що були запозичені з інших іноземних мов).

Турапова Н. А. (2018) вважає, що походження та виникнення фразеологічних одиниць можна пояснити за таким самим принципом (фразеологізми-ваго, -канго та -гайрайго) [12].

Фразеологізми-ваго становлять основну частину сучасної японської фразеології, хоча їх не так багато. Вони пов'язані з мистецтвом, релігією, національними видами спорту та іграми, легендами, предметами побуту, одягом та їжею, історичними фактами та географічними назвами. Характеризуються використанням хірагани та ієрогліфів.

Важливо сказати, що історія Японії тісно пов'язана з історією Китаю, яка дуже сильно впливала на розвиток японської культури та релігій. Тож найбільшу групу становлять фразеологізмів-канго, які у свою чергу поділяються на дві підгрупи. У першу підгрупу заносять сейго-фразеологізми, що були побудовані за нормами китайської мови. Сюди входять "...прислів'я, приказки, крилаті слова, афоризми, мовні штампи, заклики, гасла, політичні настанови та інші образні та необразні відтворювані одиниці мови". В них представлена історія, етика, література Китаю та Японії.

До другої групи вносять запозичення зі старої китайської писемної мови, побудовані за нормами давньокитайської граматики, а також фрази з широким використанням китайських імен та назв місцевостей.

Ми можемо сказати, що в японській мові частина фразеологізмів-канго все ще має той вид будови, в якій вони були запозичені. Тим не менш, інші з плином часу змінилися на більш японський варіант написання, через що їх іноді можуть відносити до фразеологізмів-ваго через їх структурні особливості.

Останній вид погодження – це фразеологізми-гайрайго. Вони є запозиченнями з західноєвропейських мов. Сюди можуть відноситися як і звичайні фрази, цитати відомих людей, запозичення з літературних творів, так і окремі конструкції, що вживаються разом з японськими словами. У

такому випадку, побудова фразеологізмів залишається японською, а запозичені компоненти записуються катаканою.

Наразі кількість фразеологізми-гайрайго зростає, оскільки навіть кількість слів гайрайго зростає і широко вживається у публіцистичному та повсякденно-розмовному мовленні. Саме використання у цих сферах мають найбільший вплив на світогляд народу і розширюють горизонти мови, що дає їй розвиватися і насичуватися новими словами, фразами та іншими важливими конструкціями.

Таким чином, ми можемо зазначити, що основними джерелами походження японських фразеологізмів стали культура та історія Японії, Китаю та західноєвропейських країн.

РОЗДІЛ 2. КЛАСИФІКАЦІЯ ЯПОНСЬКИХ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ

2.1. Види фразеологічних одиниць у японській мові

Як було зазначено раніше, японські фразеологічні одиниці важко розподілити за певними типами. Тим не менш, існують певні японські терміни, що допомагають відрізнити одні фразеологізми від інших. До таких позначень відносяться: 慣用句 (канйоку), 諺 (котоваза), 俚諺 (ріген), 四字熟語 (йоджіджюкуго), 名言 (мейген), 格言 (ракуген) та 職業の表現 (шьокугьоу но хьоуген) [4].

慣用句 (канйоку) – це ідіоми, що виражають певне єдине поняття. Вони втратили свою внутрішню форму і зазвичай не перекладаються дослівно. Вони дуже часто зустрічаються у повсякденному житті і іноді можуть сприйматися як звичайні словосполучення. Але при цьому в них використовується метафоричний зміст.

Прикладом може слугувати 腹が立つ (хара га тацу), що має значення “злитися”. З компонентів не зрозуміло, що мається на увазі, бо дослівно це означає “стоїть живіт”. Тим не менш, ця ідіома дуже часто використовується у реченнях і має більш експресивний характер.

気が進まない (кі га сусуманай) зі значенням “неохоче” та 骨を折る (хоне о ору) – “прикладати максимум зусиль” також є чудовими ідіомами. Тобто можна побачити, що в основному вони мають два компоненти, з яких не зрозуміло справжній зміст фразеологізму.

Далі йдуть 諺 (котоваза). Це народні прислів'я, що мають у своєму значенні повчальні настанови чи життєвий досвід і зазвичай вони використовуються у вигляді окремих речень.

Відомою котовазою є 明日は明日の風が吹く (ашіта ва ашіта но казе га фуку), тобто “ранок вечора мудріший” / “година вранці варта двох у вечері”. Якщо робити дослівний переклад – “завтра буде дути завтрашній вітер”. Значення: “не треба турбуватися про щось погане, бо все змінюється з часом” [18]. Тобто, навіть без літературного перекладу вже можна зрозуміти значення виразу і підібрати аналог у нашій мові.

Є і такі, які не мають сталого літературного перекладу. Наприклад, 井の中の蛙大海を知らず (і но нака но кавазу таікаі шіразу). Приблизний розмовний аналог, який ми можемо підібрати, – це “ніби з печери вийшов”. Дослівним перекладом є “жаба у колодязі не знає про море”. Хоч це і стало прислів'я, воно також має продовження. 井の中の蛙大海を知らず、されど空の深さ(青さ)を知る (і но нака но кавазу таікаі шіразу, саредо сора но фукаса (аоса) о шіру). У цьому варіанті воно набуває протилежного значення “так, жаба у колодязі не знає про море, однак по широкому небу вона може судити про те, який світ великий”.

Тим не менш, не всі котоваза мають багато компонентів у написанні. Наприклад, 言わぬが花 (івану га хана) складається лише з двох лексем, які разом перекладаються як “недомовлені слова квіти”, але при цьому несе важливий повчальний зміст. Літературним перекладом є “слово – срібло, мовчання – золото”.

Також схожими на прислів'я виступає наступний тип – 俚諺 (ріген). Це приказки, що мають лаконічну будову і використовуються більше як народний діалект.

До них можна віднести 壁に耳あり (кабе ні мімі арі) – “і стіни вуха мають”. Також часто використовується 豚に真珠 (бута ні шінджю) – “як перлини свиням”. Проаналізувавши їх, ми можемо сказати, що в українській мові дослівний переклад і є літературним, тобто ми маємо прямий аналог. Також варто зазначити, що приказки використовуються в якості порівняння чи просто виклику, на відміну від прислів'їв, які містять у собі повчальний характер.

Дуже важливим типом для розуміння японської фразеології є 四字熟語 (йоджіджюкуго). Це стійкі вирази, структурою яких постає поєднання чотирьох ієрогліфів і які мають китайське походження. Пирогов В. Л. вважає, що японська мова є особливо багатою на фразеологічні одиниці, бо увібрала в себе не тільки мудрість, здобуту своїм народом, а й мудрість інших народів, зокрема Китаю [11, с. 114].

Наприклад, 一石二鳥 (іссекі нічюу) складається з 一石 (іссекі) та 二鳥 (нічюу), що дослівно перекладається “одним каменем двох птахів”. При цьому, в нас є свій літературний переклад “вбити двох зайців одним пострілом”. Тобто компоненти фразеологізму дуже схожі і доволі легко зрозуміти його зміст.

十人十色 (джю нін то іро) дослівно перекладається як “десятеро людей – десять кольорів”. Нашим аналогом є “на любов і смак товариш не всяк”, виражаючи “різновид” певних речей [22]. Тобто у цих двох йоджіджюкуго з ієрогліфів можна більш-менш зрозуміти зміст всього виразу.

Тим не менш, іноді значення окремих кандзі насправді не мають багато спільного з ідіомою в цілому [20]. Наприклад, 三日坊主 (мікка боузу). Якщо розбирати по складових, то буде “три дні” та “монах”. З цього важко зрозуміти зміст фразеологізму. Тим не менш, він означає “людину, яка швидко кидає розпочату справу”.

Наступний тип – це 名言 (мейген), тобто крилаті вислови. До них належать стійкі висловлювання, у яких можна встановити літературне чи історичне джерело.

Відомим висловом є 生きていきべきか死ぬべきか、それが問題だ (ікітеіку бекі ка шіну бекі ка, соре а мондаі да), що є цитатою з твору У. Шекспіра і перекладається як “бути чи не бути – ось у чім питання”. Також часто вживається вислів давньоримського поета Ювенала 健全なる精神健全なる身体に宿る (кендзен нару сейшін ва кендзен нару шінтай ні ядору) – “у здоровому тілі – здоровий дух”.

Є ще один схожий тип, що має назву 格言 (какуген). Це афоризми, що виражають певну думку і мають автора чи джерело, запозичення. Зазвичай сюди відносяться філософічні роздуми про людське буття, вирази повчального характеру.

Прикладом може вислів з Біблії 己の欲せざる所を人に施す勿れ (оноре но хоссезару токоро о хіто ні ходокосу накаре). Дослівний переклад: “не роби іншим того, чого не бажаєш собі”, а літературний – “чого сам собі не зичиш, того і другому не жадай”. Тобто, цей вислів походить з релігійного джерела.

Якщо ми розглянемо з філософського боку, то варто згадати Сократа і його вираз できない理由を探すな (декінаі ріюу о сагасу на), що у

перекладається як “хто хоче – шукає можливості, хто не хоче – шукає причини”. Також, сюди відноситься какуген Ельчина Сафарлі 人生に答えはなく選択があるだけ (джінсей ні катае ва наку сентаку га ару даке) – “правильного вибору в реальності не існує – є тільки зроблений вибір і його наслідки.”

Останнім типом є 職業の表現 (шьокутьоу но хьоуген) – професійні вислови. Їх особливість полягає в тому, що вони використовуються не тільки у тих сферах, з яких вони походять, а і у повсякденному житті. Тобто, з часом професійні вислови набули нового вживання.

Наприклад, アドバルーンを揚げる (адобаруун о агеру). У професійному використанні має значення: “провести пробу ґрунту”, а у повсякденному набуло значення “повідомити частину інформації, щоби побачити реакцію співрозмовника” [4, с. 195].

Отже, ми з’ясували, що японські фразеологічні одиниці мають певне розмежування у японській мові і можуть певним чином класифікуватися, зважаючи на певні особливості походження, лексичного складу та застосування.

2.2. Класифікація за В. В. Виноградовим

Комарницька Т. К. (2013) пропонує розглядати класифікацію В. В. Виноградова, яка систематизує фразеологічні одиниці на основі семантичної злитості або аналітичності компонентів (тобто співвідношення, яке існує між загальним значенням фразеологізму та окремою семантикою його складників) [5]. Таким чином, розглядаються чотири типи фразеологізмів:

фразеологічні зрощення, фразеологічні єдності, фразеологічні сполучення (сполуки) та фразеологічні вислови.

Фразеологічні зрощення – ідіоми, що втратили мотивування свого значення. Тобто, загальне значення сталого виразу не розглядається зі значень його лексичних складових. Також не можна замінити компоненти фразеологічних зрощень на інші, структура залишається неподільною.

Прикладом фразеологічних зрощень може слугувати 油を売る (абура о уру), який має значення “бити байдики”. Як ми можемо побачити, лексичний склад фразеологізму не можна розглядати окремо. У повному складі також не можливо зрозуміти його значення. Тим не менш, є теорія походження цього фразеологізму. У давнину торговці олією для волосся вели світські бесіди з покупцями-жінками під час торгівлі і це відбувалося саме тоді коли потрібно було переливати олію у посуд покупця, бо це займало доволі багато часу [24].

Ще одним фразеологізмом, який чудово відображає поняття фразеологічного зрощення є 生き馬の目を抜く (ікі ума но ме о нуку). Якщо перекладати його дослівно, то виходить “вирвати око живому коню”, хоча справжнім значенням є “швидко перехитрити інших, бути напоготові”, а також “заскочити зненацька”. Навіть походження цього фразеологізму залишається таємницею.

Наступним типом є фразеологічні єдності – ідіоми, що зберегли прозору внутрішню форму. Тобто значення слів вже можна розглядати окремо і по ним можна вже робити деякі припущення, про що може бути значення фразеологізму. І навіть, якщо розглядати весь вираз в цілому, можна прослідкувати певну логіку.

Ми вважаємо, що чудовим прикладом може бути 噛む馬はしまいまで 噛む (каму ума ва шімай маде каму). У дослівному перекладі буде – “кінь, який кусається, буде кусатися до смерті”. Навіть з цього перекладу стає більш-менш зрозуміло, що саме мається на увазі. Нашим аналогом може слугувати “горбатого могила виправить”.

Ще одним прикладом може слугувати いい薬になる (іі кусурі ні нару). Дослівно – “стати гарними ліками”, а у літературному перекладі – “послугувати добрим уроком” [5]. Якщо порівнювати ці два переклади, то стає зрозумілим, що компоненти вказують на доволі точне значення фразеологізму.

Третім типом постають фразеологічні сполучення – сполучення слів із прямим та переносним значенням. Тобто, одне слово може прямо вказувати на значення фразеологізму, поки інше вживається метафоричному значенні.

Ми можемо роздивитися це на прикладі 腹を決める (хара о кімеру), що має значення “твердо вирішити”. Словом з прямим значенням виступає 決める (кімеру) – “вирішувати”, а у переносному – 腹(хара), що означає “живіт”.

Схожим за своєю структурою є і фразеологізм 喧嘩を買う (кенка о кау). Словом з прямим значенням виступає 喧嘩 (кенка) – “бійка”, а у метафоричному – 買う (кау), тобто “покупати”. Перекладом цього фразеологізму є “вв’язуватися у бійку” [5]. Проаналізувавши ці дві фразеологічні одиниці, ми можемо зазначити, що словами у прямому значенні, що вказують на справжній зміст усього виразу, можуть виступати різні частини мови (іменник, дієслово), як і лексика, що має переносне значення.

Останнім типом виступають фразеологічні вислови – стійкі фрази з переосмисленим складом. Сюди відносять прислів'я, приказки, крилаті вислови. Яскравим прикладом є 最後に笑う者が最もよく笑う (сайго ні варау моно га моттомо йоку варау) зі значенням “найкраще сміється той, хто сміється останнім”. Ми можемо побачити, що структура сталого виразу є неподільною, а компоненти не можна замінити на інші. При цьому зберігається як і значення окремої лексеми, так і самого фразеологізму. Якщо ж порівнювати фразеологічні вислови з фразеологічними сполученнями та фразеологічними єдностями, то тут ми чітко можемо зрозуміти значення даного виразу, оскільки всі компоненти вживаються у прямому значенні, при цьому не втрачаючи його, вони набувають метафоричного при перекладі всього виразу.

Також до цього типу належать своєрідні “мовні кліше”. Наприклад, 青くなる (аоку нару) має значення “зблідніти”, а イニシアチブを取る (інішіачібу о тору) – “взяти ініціативу”. У цих висловах паралельно йдуть пряме і переносне значення. Пряме може вказувати на зовнішні ознаки, положення при ситуації, в той час як переносне відображає додатковий зміст і має функцію уточнення.

Таким чином, важливо відмітити, що класифікація за В. В. Виноградовим допомагає доволі чітко розділити фразеологізми японської мови за певними особливостями компонентів, структури, а також значення не тільки самого оригінального вислову, а і особливості перекладу. Тобто, відбувається порівняння фразеологічних одиниць та лексем, що входять до них, на рівні особливостей мови.

2.3. Класифікація фразеологічних одиниць на позначення почуттів

Н. С. Костевич (2015) вважає, що “почуття ж – невід’ємна частина ментального та емоційного життя кожної людини, її психологічної стабільності та соціальної реалізації. Усі почуття базуються на соціальному компоненті, оскільки соціальна взаємодія або ж соціальні зв’язки є найнадійнішим джерелом позитивних або негативних емоцій” [6]. Тому дуже важливо розділяти фразеологічні одиниці за класифікацією почуттів.

Н. С. Костевич (2015-2016) пропонує розглядати окремо позитивні та негативні почуття.

Позитивні почуття:

1. Щастя: 有頂天外 (учьоутенгаі) – “бути на сьомому небі від щастя”, 白日夢 (хакуджіцуюме) – “сон наяву”.
2. Радість: 胸が躍る (муне га одору) – “серце радіє”, 足が地に着かない (аші га чі ні цуканаі) – “ноги землі не торкаються”, 狂喜乱舞 (кьюукіранбу) – “пританцьовувати від радощів”.
3. Любов: 兼愛交利 (кенаікоурі) – “любити всіх однаково”, 恋は思案の外 (коі ва шіан но хока) – “любов не знає закону”.
4. Кохання: 恋に師匠なし (коі ні шішоу наші) – “кохання не знає вчителів”, 恋に上下の隔てなし (коі ні джьоуге но хедате наші) – “з милим рай у курені”.
5. Дружба: 「ご用とあれば」たとえ火の中、水の中 (“Гойоу то ареба” татое хі но нака, мізу но нака) – “за друга – у вогонь і воду”.

6. Честь: 盗人にも仁義 (нусубіто ні мо джінгі) – “ворона вороні ока не видовбає” (“навіть у розбійників є кодекс честі”), 武士は食わねど高楊枝 (буші ва куванедо така йоуджі) – “за честь голова гине”.

Негативні почуття:

1. Злість: 張眉怒目 (чюубідомоку) – “насупити брови”, 頭に来る (атама ні куру) – “гніватися”, 腸が煮え繰り返る (харавата га ніе курікаеру) – “закипати від люті”.
2. Роздратування: 堪忍袋の緒が切れる (каннінбукуро но о га кіреру) – “терпець уривається”, 逆鱗に触れる (гекірін ні фуреру) – “як червона хустка для бика”.
3. Хвилювання: 後顧之憂 (коуконоуреі) – “місця не знаходити”, 針の莖に坐る (харі но мушіро ні сувару) – “сидіти мов на голках”.
4. Страх: 胸を冷やす (муне о хіясу) – “у грудях похололо”, 大驚失色 (таікьоушішшьоку) – “побіліти від страху”, 頭から水を掛けられたよう (атама кара мізу о какераретайоу) – “обливатися холодним потом”.
5. Сум: 縫い目がほころびる (нүі ме га хокоробіру) – “сльози на очі навертаються”, 喉を詰まらせること (нодо о цумарасеру кото) – “клубок в горлі”, 風樹之歎 (фууджюнотан) – “туга за батьками”.
6. Знищення: 傷む上に塩を塗る (ітаму уе ні шіо о нуру) – “сипати сіль на рану”, 肺腑をえぐる (хаіфу о егуру) – “неначе ножом по серцю”, 深く傷つける (фукаку кізу цукеру) – “плюнути в душу”.
7. Нещастя: 一難去ってまた一難 (ічінан сатте мата ічінан) – “біда не приходиться одна, а з собою ще й горе водить”, 大吉は凶に還る (даікічі ва кьоу ні каеру) – “добра добувши, кращого не шукай” (“велике щастя

- обертається нещастям”), ちょっと嘗めたが身の詰まり (чотто намета га мі но цумарі) – “щастя як скло, легко розбивається”.
8. Заздрість: 目は胃袋より大きい (ме ва ібукуро йорі оокіі) – “завидючі очі”.
9. Зниковілість: 窮地に陥る (кіуучі ні очііру) – “не знати, куди ступити”.
10. Здивуватися: 目を皿にする (ме о сара ні суру) – “очі округлилися”.

Таким чином, ми можемо сказати, що фразеологічні одиниці, що виражають почуття, мають більш експресивний характер. Також вони слугують елементом наголосу для кращого розуміння почуттів та емоцій.

РОЗДІЛ 3. ПРАКТИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ

Хоч багато фразеологічних одиниць було створено досить давно, тим не менш, вони часто використовуються у сучасному мовленні. Дуже часто ми можемо почути 腹が立つ (хара га тацу) – “злитися”, а також 頭が切れる (атама га кіреру) – “розумний”, які вже стали частиною повсякденних висловів японців.

Як відомо, японська художня література також багата на фразеологізми, що виражають експресію, прихований сенс, або ж уроки життя, які стають нам у нагоді.

Тим не менш, сучасне суспільство не тільки покладається на творчість минулих днів, а і на ті речі, що виникають у сучасному мистецтві. Зазвичай до нього відносять літературу, живопис, театр і, що важливіше, музику. Пісні мають здатність поєднувати минуле з майбутнім через легке сприйняття на слух. Також вони несуть у собі важливий зміст, що дозволяє поєднувати фразеологічні одиниці з іншими сполуками, змінюючи чи посилюючи при цьому сталого виразу.

Ми вважаємо, що важливо розглянути важливість фразеологізмів у піснях.

1. Пісня: HoneyWorks (LIP×LIP) – 「この世界の楽しみ方」

Цитата: 「耳を塞いでバリアを作って」 (мімі о фусаіде баіа о цукутте) – “закрию вуха і створю бар’єр”.

Вислів: 耳を塞ぐ (мімі о фусагу) – “закривати вуха”. Хоч у звичайному використанні цей вислів не є фразеологізмом, у пісні він набуває метафоричного значення “закритися від світу”.

Тип: канйоку.

2. Пісня: 伊東歌詞太郎 – 「From Y to Y」

Цитата: 「背中を向けて君は歩き出した、交わす言葉も無いまま」
(сенака о мукете кімі ва арукідашіта, кавасу котоба мо наї мама) –
“повернувшись до мене спиною, ти пішла, не вимовивши ані слова”.

Вислів: 背中を向ける (сенака о мукеру) – “повернутися спиною”.
Також використовується як звичайне словосполучення, але у пісні також має
у собі друге значення “бути не зацікавленим”.

Тип: канйоку.

3. Пісня: 浦島坂田船 – 「ROULETTE」

Цитата: 「一か八か、何だっっていいさ、信じた想いのすべて賭け」
(ічікабачіка, нандаттеііса, шінджіта омоі но субете каке) – “або все, або
нічого – не має значення що, ставте на всі думки (почуття), в які ви вірили”.

Вислів: 一か八か (ічікабачіка) – “або все, або нічого”. Зазвичай
використовується в азартних іграх, коли ставлять всі гроші чи майно, що має
особа. У пісні висловлює “рішучість, готовність домогтися кращого
життєвого шляху ціною неймовірних зусиль”. Додає змісту: “життя лише
одне і ми не можемо сумніватися у своїх рішеннях”.

Тип: канйоку.

4. Пісня: 初音ミク – 「再生」

Цитата: 「この胸の熱が冷めないのは何故？」 (коно муне но нецу га
саменаі но ва назе) – “Чому жар у грудях не проходить?”

Вислів: 熱が冷める (нецу га самеру) – “втрачати інтерес”. Вживається
у заперечній формі і має значення “досі тривожить серце”. Зважаючи на це

значення і текст пісні, ми можемо перекласти цитату як: “Чому все не може залишитися як раніше?”

Тип: канйоку.

5. Пісня: 初音ミク – 「千本桜」

Цитата: 「大胆不敵にハイカラ革命」 (даітанфутекі ні хаікара какумеі) – “відважна революція європеїзації”.

Вислів: 大胆不敵 (даітанфутекі) – “відважний”. Складається з двох слів 大胆 (даітан) – “сміливий” та 不敵 (футекі) “безстрашний”. У поєднанні посилюють значення один одного, тим самим роблять акцент на “відвазі”.

Тип: йоджіджюкуго.

Цитата: 「磊々落々反戦国家」 (раіраіракураку хансен кокка) – “відкрита антивоєнна країна”.

Вислів: 磊々落々 (раіраіракураку) – “відкритий”. Складається з двох ієрогліфів, що разом утворюють слово: 磊落 (раіраку) – “відкрита душа”. У вислові використовується знак повторення до кожного ієрогліфу для посилення значення.

Тип: йоджіджюкуго.

Тож, проаналізувавши фразеологічні одиниці, ми можемо сказати, що в залежності від контексту їх зміст може змінюватися або посилюватися за допомогою контексту.

Тим не менш, фразеологізми використовуються не лише в текстах пісні. Вони також можуть бути назвами пісень, тим самим чіткіше відображаючи зміст пісні.

1. Пісня: Vocaloid – 「四面楚歌」

Вираз: 四面楚歌 (шіменсока) – “бути оточеним ворогами зі всіх сторін”.

Використання: відображає головні тему та ідею пісні. Також набуває значення “бути зрадженим (залишеним) усіма”. Підкреслює тему “недовіри до всього світу, бо він не справедливий і рано чи пізно хтось близький може тебе зрадити” і ідею того, що “не потрібно покладатися на інших, а розраховувати на свої сили”.

Тип: йоджіджюкуго.

2. Пісня: Vocaloid – 「未来永劫」

Вираз: 未来永劫 (міраіеігоу) – “на віки вічні”.

Використання: відображає головні тему та ідею пісні. Підкреслює тему “кохання, якого не можна забути, навіть якщо коханої людини вже немає поряд”. Відображає ідею того, що “все навколо завжди нагадує кохану людину і спогади про неї будуть назавжди знаходитися у серці”.

Тип: йоджіджюкуго.

Таким чином, використання фразеологічних одиниці у творах характеризується тим, що за допомогою сталих виразів можна глибше і детальніше розуміти головні тему та ідею пісень. Також варто зазначити, що текст самої пісні розкриває значення фразеологізму з іншої сторони, створюючи для нього певну історію.

ВИСНОВКИ

У цій роботі ми роздивилися фразеологізми у різноманітті використання та походження. Проаналізувавши фразеологічні одиниці, ми можемо зауважити, що вони є однією з важливіших частин японської мови.

В японській мові поки що немає точного розмежування фразеологічних одиниць на категорії, оскільки в японському мовознавстві не відокремлюють розділ “фразеології”. Це дає змогу продовжувати дослідження з цієї теми.

Важливо зазначити, що японські фразеологічні вислови мають багату історію і походження. За походженням ми можемо розрізнити сталі вирази: релігійного, філософського, літературного, народного, професійного, іноземного (географічного) та історичного характеру. Таким чином, особливість походження має великий вплив на використання і частоту вживання фразеологічних одиниць.

Також фразеологізми можна поділити за структурою та сферою використання. Проаналізувавши їх особливості, ми можемо сказати, що не завжди можна зрозуміти зміст з лексичних компонентів сталого виразу, бо в них є лексеми з прямим та метафоричним значенням. Тим не менш, є сталі запозичені вирази (зазвичай релігійного чи філософського характеру), зміст яких можна легко зрозуміти з компонентів, що майже не відрізняються, чи мають приблизний аналог в українській мові.

Ми змогли дослідити класифікацію почуттів, яка показує, що використання фразеологічних одиниць є різноманітним. Ми змогли поділити їх на позитивні та негативні почуття, що дало нам змогу детальніше проаналізувати специфіку використання та типи, які сталих висловів, які ми

можемо віднести до цих категорій. Такими прикладами є канйоку, йоджіджюкуго, прислів'я та приказки. Є також ті, які не можуть бути віднесеними до цих категорій, бо вони містять у собі інший зміст, ніж опис почуттів.

Таким чином, фразеологічні одиниці мають різноманіття класифікацій за походженням, розрізненням, структурою та почуттями. Вони можуть розглядатися з різних сторін, що дає змогу краще розуміти фразеологію японської мови.

Ми провели дослідження щодо функцій у сучасному житті. Варто відмітити, що деякі сталі вирази вже використовуються у суспільному житті вільно, без певного акцентування на їх походженні і специфічному вживанні у повсякденних ситуаціях.

Під час практичної роботи з фразеологічними одиницями ми розглянули особливості використання їх у японських піснях. Ми з'ясували, що певні словосполучення можуть набувати метафоричних значень у певному контексті, перетворюючись на фразеологічні одиниці. При цьому вони можуть залишати своє звичайне значення. Також, певні фразеологічні сполуки можуть використовуватися для посилення контексту, надаючи пов'язаним з ними словам більшої експресії, що властива літературному стилю текстів пісень.

Крім того, ми розглянули пісні, яких використовуються фразеологізми у якості назви. Зазвичай для лаконічності та точності використовуються йоджіджюкуго, які вже мають своє значення. Дослідивши зв'язок між фразеологічними назвами та змістом пісень, варто зазначити, що фразеологізм є поясненням головних теми та ідей, а також він робить акцент

на подіях, які можуть відбуватися у пісні. У свою чергу пісня нібито пояснює причину використання фразеологічної назви. Текст доповнює значення сталого виразу і розкриває його з різних сторін таким чином, що ця назва також стає частиною історії, про яку співається у пісні.

Фразеологія займає важливе місце у японській мові, бо саме завдяки їй японська мова має різноманітні способи вираження думок, настанов та почуттів. Таким чином, чи більшим є використання фразеологічних одиниць, тим цікавішим виходить поєднання компонентів у текстах, а через це і самі смислові зв'язки у контексті стають більш насиченими різними значеннями. Саме це дає змогу використовувати прямі і непрямі значення для вираження особливостей певних лексичних одиниць.

要約

この講義では、成句は日本語で重要な位置を占めるといふ。それは、独自の歴史、起源、意味がある。何千年にもわたって変化する文化的、地理的、宗教的価値観に基づいて形成されています。言語は、世界観と獲得した知識の表現であり、人々間のコミュニケーションと相互作用の手段です。

でも、日本の言語学で成句学がないので、外国の言語学者が色々な分類を作っている。感情の起源、構造、表現に基づく分類がある。日本語で成句は、慣用句、諺、俚諺、四字熟語、名言、格言、職業の表現にも分けられる。

仕事の主なテーマは、発話技法としての成句の考察には、日本語のさまざまな使用方法と改善方法が含まれる。

仕事の関連性は、成句単位は、口語的な使い方と芸術的な使い方がある。同時に、それらは日本語の言語学の別の独立した部門としてまだ区別されていない。また、日本語の成句構成も研究中であるため、明確な分類はない。

この作品の目的は、社会生活における語句単位と成句単位の使用の主な特徴と重要性を示す。

授業研究の対象は、日本語の成句単位だ。

研究の主題は、日本語の成句の構造、分類、機能だ。

この目標を達成するためには、いくつかの課題を解決する必要があります。すなわち：

1. 日本語の成句単位の起源の歴史を調査する。
2. 成句の一般的な概念を定義する。
3. 日本語の成句の概念を定義する。
4. 日本語の成句単位を考えてみる。
5. 現代生活における成句単位の使用の特徴を分析する。
6. 例の助けを借りて、言語における成句の役割を決定する。

仕事の目新しさは、成句単位は新しい意味を獲得し、それは現代言語に大きな影響を与える。したがって、科学作品の例と人々の現代生活の両方について、それらをより詳細に研究することができます。

成句は日本語で重要な位置を占めて、よく使っている。なぜなら、日本語が思考、指示、感情を表現するさまざまな方法を持っているのは、成句のおかげだからだ。したがって、成句単位の使用が増えるほど、テキスト内のコンポーネントの組み合わせがよ

り興味深いものになる。そのため、コンテキスト内の非常に意味的な接続がさまざまな意味で飽和状態になる。これが、特定の成句単位の特徴を表現するために直接のおよび間接的な意味を使用できるようにするものだ。

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Баранник Д. Х. (1968). Фразеологія в усному монологічному мовленні. Питання мовної культури. К.: Наукова думка, № 2. С. 34–38.
2. Бондаренко І. П., Осадча Ю. В. (2010). Японська література: Хрестоматія. Том I (VII-XIII ст.). Київ: Видавничий дім Дмитра Бураго, с. 47-85.
3. Запухляк Ірина Михайлівна (2021). Структурні та семантичні особливості фразеологізмів з компонентом на позначення неживої природи в англійській та українській мовах. (Дисертація). Донецький національний університет імені Василя Стуса, Вінниця.
4. Комарницька Т. К., Комісаров К. Ю. (2012). Сучасна японська літературна мова. Теоретичний курс. Том 1. Київ: Видавничий дім Дмитра Бураго, с. 190-215.
5. Комарницька Т. К. (2013). Особливості класифікації фразеологічних одиниць у японській мові. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка, с. 14-18.
6. Костевич Н. С. (2015). Особливості класифікації фразеологічних одиниць на позначення почуттів у японській мові. Острого: Видавництво Національного університету “Острозька академія”, с. 153-155.
7. Костевич Н. С. (2016). Японські фразеологічні одиниці та йоджіджюкуго на позначення почуттів: порівняльний аналіз. Острого: Видавництво Національного університету “Острозька академія”, с. 80-86.

8. Пирогов В. Л. (2007). Система ментальних стереотипів, віддзеркалена в японських прислів'ях і приказках. Східний світ, № 3. С. 72–79.
9. Пирогов В. Л. (2009). Словник японських прислів'їв і приказок з відповідниками шістьма мовами. Харків: Торсінг плюс, с. 272.
10. Пирогов В. Л. (2011). Джерела формування японських паремій: типолого-культурологічний аналіз – Київ, Вісник Львівського університету. Серія філологічна, с. 358-363.
11. Пирогов В. Л. (2015). Місце йодзідзюкуго в системі фразеології сучасної японської мови: порівняльний аспект. Мовні і концептуальні картини світу. ВПЦ «Київський університет». Випуск 54, с. 114 – 120.
12. Саніна Г. В. (2020). Японська етноментальність крізь призму фразеологізмів з соматичними компонентами. Міжнародна науково-практична конференція. Одеса: Південноукраїнська організація “Центр філологічних досліджень”.
13. Селиванова Е. А. (2005). Фразеосистема мови як “особливий” дискурс: параметри самоорганізації. Черкаси: Національно-культурний компонент у тексті та мові: матеріали доповідей 3 Міжнародної наук. конференції. С. 54.
14. Селіванова О. О. (2006). Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. Полтава: Довкілля-К, с. 644.
15. Темербаева К. А. (2019). Фразеологічні порівняння в японській мові. (студ. III к БГУ), с. 349-351.
16. Турапова Н. А. (2018). Класифікація фразеологічних одиниць японської мови за походженням. Ташкентський державний інститут сходознавства, Соціосфера № 3, с. 71–75

17. Caitlin Sacasas. (2018). 47 Japanese Proverbs about Life, Love, and Wisdom to Inspire You (with English translations). Retrieved from <https://www.fluentin3months.com/japanese-proverbs/>
18. Coto Academy. (2021). Top 30 Inspiring Japanese Proverbs and Sayings. Retrieved from <https://cotoacademy.com/top-inspiring-japanese-proverbs/>
19. Glenn Kardy, Chihiro Hattori. (2008). 漢字でマンガ：四字熟語。Japanime Co. Ltd.
20. Koichi. (2012). Yojijukugo: the four kanji that make one idiom. Retrieved from <https://www.tofugu.com/japanese/yojijukugo-idioms/>
21. Lucymoffatt. (2022). 44 Genius Japanese Idioms and Proverbs That All Learners Should Know. Retrieved from <https://www.fluentu.com/blog/japanese/japanese-idioms-2/>
22. Muhammad Nadzif Bin Ramlan. (2021). Comparative Ethnolinguistics on Metaphorical Interpretations in Japanese Kotowaza and Malay Proverbs. Universiti Kebangsaan Malaysia (UKM).
23. Rokuo Okada. (1955). Japanese Proverbs. JAPAN TRAVEL BUREAU.
24. 古事ことわざ辞典. – Gakken, 1988: [электронный ресурс]. Відновлено з <https://kotowaza-dictionary.jp/>
25. すぐに使える実践日本語シリーズ 7 おぼえて便利な 慣用句 (初・中級)。 (1994). 東京: 専門教育出版.
26. すぐに使える実践日本語シリーズ 8 表現を豊かに生き生き 慣用句 (上級)。 (1995). 東京: 専門教育出版.